

Рецензії

Микола Обушний.

Ядути: село і люди. – К.: Вид-во «Техніка», 2011. – 218 с.

Видання знайомить читача з історією с. Ядути Борзнянського району Чернігівської області з найдавніших і до сьогоденних днів. Книга привертає до себе увагу, насамперед, залюбленістю автора у своє село, свою малу Батьківщину, її людей. Разом з тим, це не завадило Миколі Івановичу витримати глибоку науковість при висвітленні історії села, що відразу ж викликає довіру до самого змісту цієї науково-популярної праці.

У короткій передмові автор у загальних рисах подає давню історію села, зв'язок з ним видатних постатей української та зарубіжної історії, висловлює своє бачення ролі малої Батьківщини у формуванні людини – її патріотизму в ставленні до рідної землі.

Сам, будучи уродженцем с. Ядути, М. І. Обушний пройшов непростий, але славний життєвий шлях, типовий для багатьох з його покоління: Ядунинська середня школа, Ніжинський культурно-освітній технікум, служба в Радянській армії й, нарешті, Київський державний університет ім. Тараса Шевченка – такі головні віхи його життя. Саме в останньому розкрився його талант викладача та науковця. Саме тут він закінчив аспірантуру на філософському факультеті, захистив кандидатську, а потім і докторську дисертацію, у подальшому став доцентом, а пізніше і професором університету, очолює Центр українознавства на філософському факультеті.

Достовірно та цікаво відтворює Микола Іванович історію с. Ядути під владою Російської імперії. Наводиться перша письмова згадка про село від 1650 р., коли магнат Адам Кисіль передав його землі та навколишніх сіл Максаківському монастиреві. Згадується воно і в універсалах Б. Хмельницького та інших гетьманів, описується заняття селян, їхня кількість, повинності та податки. Істотна новизна, внесена в історію с. Ядути XIX – початку XX ст., полягає, насамперед, у визначенні становища селян до і після кріпацтва, поступового збільшення населення, обезземелення сільських трудівників, їхню участь у першій російській революції, пошуках кращого життя далеко за межами України.

Власне бачення розвитку подій демонструє автор при описі життя селян с. Ядути у міжвоєнний період. Насамперед, це ставлення селян до революції 1917 р. та земельної політики Центральної Ради. Оперуючи цікавими фактами, автор доводить, що політика уряду Центральної Ради глибоко розчарувала українських селян, що відповідає дійсності, й стала однією з головних причин її падіння. Називаються конкретні прізвища односельчан, які брали

участь у Громадянській війні на боці більшовиків, перших організаторів комбідів та колгоспів.

З сумом читаються сторінки про трагічні 1932–1933 рр., що забрали на той світ багатьох ядунинців. З боєм сприймаються спогади односельчан про ті страшні роки в селі, блюзнірство влади щодо фактично вже вмираючих людей. Цікаво пишеться про зародження комсомольського руху, перших комсомольців, поживлення господарського життя в місцевих колгоспах, становлення нової культури та освіти.

Яскраво та оригінально подані сторінки життя села в роки воєнного лихоліття. Поряд з описами мирного життя селян вражають свідчення очевидців про розправу карателів над жителями села в 1943 р., масове виселення молоді у Німеччину, загальні людські втрати села в роки війни. Вражають пусті місця, де б мали бути фотокартки загиблих на війні та переважаючі підписи «пропав безвісти». Разом з тим, у книзі популяризується й героїзм ядунинців на фронтах Другої світової війни, описується подвиг уродженця села Феодосія Горбача, що повторив подвиг О. Матросова й отримав за це звання Героя Радянського Союзу.

Знайшли своє місце в книзі й описи тяжких повоєнних років у селі, страшні руйнування, поступове його відродження. Безперечно цікавість викликають рядки, в яких автор описує свої спогади про голод 1946–1947 рр., він згадує про власні пошуки разом з іншими дітьми їстівних трав на луках і в лісах, висловлює глибоку вдячність своєму батькові Обушному Івану Несторовичу, золоті руки якого, працьовитість і підприємливість врятували сім'ю від голодної смерті. Автор переконаний у тому, що головними причинами голоду поряд з неврожаєм 1946 р. були волюнтаристичні методи сталінського керівництва, з чим погоджуються й більшість сучасних вчених.

Виразно описано життя села Ядути в наступні періоди його існування. Яскраво змальовано досягнення жителів села у рільництві, тваринництві, розбудові населеного пункту. Особливо приємне враження справляють сторінки про вчителів Ядунинської школи, де відчувається глибока вдячність автора книги педагогам, які навчали і виховали його та інших ядунинців. Сам текст книги вдало доповнюють підібрані ілюстрації-портрети, групові знімки ядунинців, їхньої роботи, машино-тракторного парку, живописної природи тощо.

У цілому, рецензована книга є одним із найкращих науково-популярних видань про історію окремого населеного пункту, в якому вдало поєднуються як науковість, так і яскравість викладу матеріалу.

Володимир Борисенко